

การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

Self care by patients with diabetes in the regional health promotion
hospital Tambon Huai Mary, Non Muang sub-district,
Nonsang district Nonbualum Phu province

วรดา มาลา ส.ม. (การบริหารสาธารณสุข)*

ประจักษ์ บัวผัน ศศ.ด.(พัฒนศาสตร์)**

*โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี จังหวัดหนองบัวลำภู

**คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Worada Mala M.P.H. (Public Health Administration)*

Prachak Bouphan Ph.D.(Development Science)**

*Health Promotion Hospital Tambon Huai Mary Nongbualumphu
Province

**The faculty of Public Health, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ประชากรที่ศึกษาคือผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 208 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืนได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 157 คน และสนทนากลุ่มจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ซึ่งแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ในจังหวัดหนองบัวลำภู วิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช 0.89 ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 9 -31 มีนาคม 2559 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการหาค่าสถิติพรรณนา ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และสถิติอนุมานหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการสนับสนุนทางสังคม และการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.80 (S.D.= 0.28) และ 2.72 (S.D. = 0.17) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.881$, $p\text{-value} < 0.001$) ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากผู้ให้บริการด้านสุขภาพ และคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านรายได้ ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ร้อยละ 78.1 ปัญหาอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่คือการสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากชุมชน

คำสำคัญ: การสนับสนุนทางสังคม การดูแลสุขภาพตนเอง

Abstract

This cross sectional descriptive research aimed to study the personal characteristics along with the effects of social support relating to self care by patients with diabetes in the regional health promoting hospital Tumbon Huai Mary Non Muang Sub-District Nonsang –District Nongbualumphu Province. The purpose of the study was to collect both quantitative and qualitative data and to achieve this sample were taken from 157 patients selected at random from within the 208 population. Focus group guidelines were used to collect data from a focus group of 12 careers who could provide extensive firsthand knowledge of the topics discussed. The interviews were examined and verified by three experts for content validity and reliability. In a pilot study conducted in Nongbualumphu Province March 9–31st 2016, data from 30 samples was analyzed and the results showed that the Cronbach’s Alpha Coefficient was at 0.89. The data distribution was conducted using descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation, median, minimum and maximum. The Inferential statistics used were Pearson product moment correlation and Stepwise multiple linear regressions.

Further results showed that the social support and self care by patients with Diabetes were at a high level with averages of 2.80 (S.D. = 0.28) and 2.72 (S.D. = 0.17). The Social support variable had a high positive relationship with self care by patients ($r = 0.881$, p value < 0.001). Social support: Community support, family support, support of the Health service and the personal independent variables are the four variables which can predict the health of 78.1% self care diabetic patients. The most common problems identified as a result of the study were related to social and community support.

Keywords: social support, self care by patients

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นปัญหาคุณภาพชีวิตของประชากรทั่วโลก ประเทศไทยพบว่ามีโรคเบาหวานเป็นภัยเงียบที่คุกคามและก่อให้เกิดความสูญเสียต่อประชากรไทยมาอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล ระดับประเทศ มีรายงานพบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานเพิ่มสูงขึ้นและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสถานการณ์โรคเบาหวานของโลก ทั้งนี้พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานสะสมในปี พ.ศ. 2551–2555 มีจำนวน 1,799,977 ราย อัตราความชุก 2,800.80 ต่อประชากรแสนคน ผู้ป่วยเบาหวานในประเทศไทยร้อยละ 95 เป็นโรคเบาหวาน ซึ่งเกิดมาจากพฤติกรรมการดำรงชีวิตหรือเบาหวานชนิดที่ 2 ประชากรไทยทุก ๆ 100 คนป่วยเป็นโรคเบาหวาน ถึง 8 คนโดยคนที่มีอายุเกิน 35 ปีป่วยเป็นโรคเบาหวาน ร้อยละ 9.6⁽¹⁾ ปัญหาโรคเบาหวานนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม

ส่งผลต่อวิถีชีวิตและก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ซึ่งหากไม่สามารถหยุดพฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วยมีโรคแทรกซ้อน พิการ และเสียชีวิตได้ การดูแลสุขภาพทางร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ประกอบด้วย การควบคุมอาหารและเครื่องดื่ม การออกกำลังกายเหมาะสมและเพียงพอ การรักษาและการใช้ยา การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล การดูแลสุขภาพจิตตนเองและการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน โรคเบาหวานก็เป็นโรคหนึ่งที่มีการรักษา นอกจากจะใช้ยาแล้วยังต้องประกอบด้วย การดูแลสุขภาพทางด้านการแพทย์จึงต้องมีมาตรการในการรักษาที่นอกจากการจ่ายยาแล้วผู้ป่วยต้องมีความรู้เข้าใจในโรค การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตเพื่อให้การรักษาบรรลุเป้าหมายตามการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานมีผู้ทำวิจัยพบว่าระดับการดูแลสุขภาพตนเอง

ของผู้ป่วยเบาหวานอยู่ในระดับดี⁽³⁾

คุณลักษณะส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการป่วยเป็นโรคเบาหวาน ซึ่งถือเป็นข้อมูลสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยเบาหวานมีการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างถูกต้อง⁽⁴⁾ พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน มีผู้ทำวิจัยพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน⁽⁵⁾

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ทำให้เกิดผลดีต่อผู้ที่เป็นเบาหวานในระยะยาว ทั้งด้านการปรับเปลี่ยนแผนในการดำเนินชีวิต และด้านการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดที่เหมาะสม การสนับสนุนทางสังคมประกอบด้วย การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน และการสนับสนุนจากผู้ให้บริการ การสนับสนุนทางสังคมมีความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานอย่างใกล้ชิด ในการปฏิบัติตนเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด อิทธิพลของครอบครัวมีความสำคัญมาก จะส่งผลต่อแบบแผนการรับประทานอาหารและการดูแลสุขภาพ กาย จิตใจของผู้ป่วย อิทธิพลของบุคลากรผู้ให้บริการสุขภาพ ถือเป็นแบบอย่าง และให้กำลังใจ ตลอดจนสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ป่วย อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนเบาหวานด้วยกันมีความสำคัญเช่น การเรียนรู้ร่วมกัน ให้กำลังใจ และมีสังคมที่สามารถพูดคุยให้คำปรึกษากันได้ ที่ส่งผลให้ผู้ป่วยดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างถูกต้อง⁽⁶⁾ พบว่า การสนับสนุนจากชุมชนในการดูแลสุขภาพด้านการออกกำลังกายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน⁽⁷⁾ พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัว และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ร้อยละ 34.4⁽⁸⁾

จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวานในปี พ.ศ. 2555-2557 รวม 7,796 คน ในจำนวนนี้ผู้ป่วยเบาหวานที่มีการดูแลสุขภาพตนเองได้ใน

ระดับดี จำนวน 3,471 คน ร้อยละ 44.52 และผู้ป่วยเบาหวานที่ดูแลสุขภาพตนเองยังไม่เหมาะสมจำนวน 4,325 คน ร้อยละ 55.47 จากสถิติดังกล่าว พบว่าผู้ป่วยโรคเบาหวานของจังหวัดหนองบัวลำภูมีการดูแลสุขภาพตนเองไม่เหมาะสมในเรื่องการควบคุมอาหารและเครื่องดื่มส่งผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ดี ร้อยละ 44.52⁽⁹⁾ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยมะหรี เป็นสถานบริการระดับปฐมภูมิสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภูให้บริการผู้ป่วยทั่วไปจำนวน 5,433 คน มีผู้ป่วยโรคเบาหวานในพื้นที่จำนวน 208 คน ร้อยละ 3.83 ของประชากร มีผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนจำนวน 130 คน ร้อยละ 62.5 และผู้ป่วยเบาหวานที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน จำนวน 78 คน ร้อยละ 37.5 จากข้อมูลดังกล่าวผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อน มีผลจากการดูแลสุขภาพในเรื่องอาหารเครื่องดื่มไม่ครอบคลุม และขาดการออกกำลังกาย ส่งผลให้ผู้ป่วยเบาหวานเกิดภาวะแทรกซ้อนมากยิ่งขึ้น⁽¹⁰⁾ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับเปลี่ยนการดูแลสุขภาพตนเองให้กับผู้เป็นเบาหวานในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลระดับการสนับสนุนทางสังคม และระดับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

2. คุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 208 คนและกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 157 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน การคำนวณขนาดตัวอย่างในครั้งนี้ใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างในกรณีที่ทราบประชากรและเป็นแบบพรรณนามีขั้นตอนการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยประชากรโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่าง อรุณ จิรวัดน์กุล⁽¹¹⁾ ผู้วิจัยใช้ตัวอย่างในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 157 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการนำรายชื่อผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปีงบประมาณ 2558 ทั้งหมด 208 คน มาใส่กล่อง แล้วทำการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืนจนครบกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้ คือ 157 ตัวอย่าง สำหรับการสนทนากลุ่ม เพื่อยืนยันข้อมูลเชิงปริมาณ คัดเลือกจาก กลุ่มผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวาน กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่มีผลการตรวจ LAB ประจำปีปกติ กลุ่ม อสม. สาธารณสุข และกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ที่มีผลการดำเนินงานดี กลุ่มละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้ง 2 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาในการเป็นโรคเบาหวาน ลักษณะคำถามเป็นลักษณะปลายปิดให้เลือกตอบ และคำถามปลายเปิดให้เลือกเติมคำตอบหรือจำนวนในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ให้เลือกตอบ 3 ระดับ ระดับการวัดเป็น Interval scale แบ่งเป็นช่วงสเกล 3 ระดับตามแบบมาตรวัดของ Best⁽¹²⁾

ส่วนที่ 3 การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 3 ระดับ ระดับการวัดเป็น Interval scale แบ่งเป็นช่วงสเกล 3 ระดับตามแบบมาตรวัดของ Best⁽¹²⁾

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานลักษณะคำถามเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดให้เติมข้อความและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

ชุดที่ 2 แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการนำข้อมูลจากงานวิจัยเชิงปริมาณที่พบปัญหาแล้ว นำประเด็นปัญหานั้นมาใช้ในการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันข้อมูลเชิงปริมาณ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือทั้ง 2 ชุด ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงของเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์และแนวทางการสนทนากลุ่มที่ผ่านการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่ที่มีลักษณะการดูแลสุขภาพตนเองคล้ายคลึงกัน และมีพื้นที่ใกล้เคียงกันในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ

كرونบาช (Cronbach's Alpha Coefficients) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ด้านการสนับสนุนทางสังคมเท่ากับ 0.90 ด้านการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานเท่ากับ 0.83 และค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดเท่ากับ 0.89

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนาใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด สถิติเชิงอนุมานใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis)

การแปลผล

การแปลผลคะแนนระดับการสนับสนุนทางสังคมและระดับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู การแปลผลนำมาจัดเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย ดังนี้

มาก	มีคะแนนเฉลี่ย	2.36 – 3.00
ปานกลาง	มีคะแนนเฉลี่ย	1.68 – 2.35
น้อย	มีคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.67

เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้หลังได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในวันที่ 3 มีนาคม 2559 เลขที่ HE 582332 และได้ทำการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 9 – 31 มีนาคม 2559

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

พบว่า เป็นเพศหญิงร้อยละ 67.5 อายุระหว่าง 56–65 ปี ร้อยละ 43.9 อายุเฉลี่ย 62.98 ปี (S.D.= 10.28ปี) อายุต่ำสุด 39 ปี อายุสูงสุด 89 ปี สถานภาพสมรสร้อยละ 71.3 การศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 98.1 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 3,251 บาท (S.D.= 2,653.03 บาท) ร้อยละ 27.4 มีค่ามัธยฐานรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 3,000 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยสุด 800 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุด 20,000 บาท มีระยะเวลาการเจ็บป่วยอยู่ในช่วง 3 ปี ร้อยละ 12.7 โดยมีค่ามัธยฐานระยะเวลาเจ็บป่วยเท่ากับ 7 ปี ระยะเวลาการเจ็บป่วยน้อยสุด 1 ปี และระยะเวลาการเจ็บป่วยมากที่สุด 28 ปี

2. ระดับการสนับสนุนทางสังคมพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 2.80 (S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านคำแนะนำด้านสุขภาพอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 2.95 (S.D.= 0.22) รองลงมาคือ การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.75 (S.D.= 0.35) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากชุมชนได้แก่ เพื่อน เพื่อนบ้าน เพื่อนผู้ป่วยเบาหวาน หัวหน้าชุมชน อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 2.70 (S.D.= 0.42)

3. ระดับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภูพบว่า มีการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.72 (S.D.=0.17) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการรักษาและใช้ยาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.95 (S.D.= 0.18) รองลงมาคือ ด้านการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.93 (S.D.= 0.18) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการดูแลสุขภาพจิตตนเองและด้านการออกกำลังกายเหมาะสมเพียงพออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.36 (S.D.=0.30) และค่าเฉลี่ย 2.37 (S.D.= 0.22)

4. คุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี

ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จากการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู และถูกเลือกเข้าสมการนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรที่ไม่ถูกเลือกเข้าสมการเป็นตัวแปรที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่า 0.05 ตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าสมการเรียงลำดับดังนี้ การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากชุมชน (p -value < 0.001) การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากครอบครัว (p -value < 0.001) การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากผู้ให้บริการด้านสุขภาพ (p -value < 0.001) และคุณลักษณะส่วนบุคคล

ด้านรายได้ (p -value < 0.001) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อคะแนนของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากชุมชน ด้านการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ด้านการสนับสนุนจากผู้ให้บริการสุขภาพ และคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านรายได้ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน (Y) เพิ่มขึ้น 0.115, 0.219, 0.132 ตามลำดับ และลดลง 6.113 หน่วย โดยตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปรสามารถพยากรณ์การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ร้อยละ 78.1 ดังรายละเอียด ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ตัวแปร	B	Beta	t	P-value	R	R ²
1. การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากชุมชน	0.115	0.381	4.745	< 0.001	0.710	0.708
2. การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากครอบครัว	0.219	0.444	5.661	< 0.001	0.750	0.747
3. การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากผู้ให้บริการสุขภาพ	0.132	0.160	3.920	< 0.001	0.778	0.774
4. คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านรายได้	-6.113	-0.095	-2.447	< 0.001	0.786	0.781

ค่าคงที่ = 1.329, F=139.836, P-value=< 0.001, R=0.786, R²= 0.781

5. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ได้รวบรวมจากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลไว้ เป็นปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

จากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดทั้งหมด 157 ฉบับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนทางสังคมทั้งหมด 30 ฉบับ ร้อยละ 47.1 และด้านการดูแลสุขภาพตนเอง 22 ฉบับ ร้อยละ 34.5 1) ผู้ป่วยไม่มีญาติคอยดูแล ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการเดินทาง ไปรับบริการ และการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มเพื่อน คอยพบปะพูดคุยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือกัน 2) ชุมชน หรือฝ่ายผู้นำชุมชน ควรสนับสนุนหรือรับส่งเวลามาตรวจรักษาโรคเบาหวาน

อย่างต่อเนื่องเสนอปรึกษากับผู้นำชุมชน และทำการประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อหาข้อตกลงและจัดหางบประมาณสนับสนุน และเกิดชมรมที่เป็นรูปธรรม 3) ผู้ป่วยมีความต้องการให้มีวิธีรักษาที่ดีกว่านี้ หรือการรักษาที่หายขาด เพราะปัจจุบันเป็นการรักษาที่ยาวนานทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา เจ้าหน้าที่ควรออกเยี่ยมบ้านให้มากขึ้นและตั้งกลุ่มเพื่อให้ผ่อนคลายความเครียดและให้คำปรึกษาที่เหมาะสมและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 4) ผู้ป่วยเข้าใจว่าการควบคุมอาหารและเครื่องดื่มคือการงดรับประทานโดยเด็ดขาดเจ้าหน้าที่ควรทำความเข้าใจกับผู้ป่วยเบาหวานให้ตรงกันว่า การควบคุมอาหารและการงดอาหารแตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม ที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนพบว่าตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมด้านการสนับสนุนจากชุมชน ด้านการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ด้านการสนับสนุนจากผู้ให้บริการสุขภาพ และคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านรายได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปรสามารถพยากรณ์การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยมะหรี ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ร้อยละ 78.1 เนื่องจากการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานให้ได้ผลดีรวมถึงการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานให้มีสุขภาพดีนั้น ต้องอาศัยการสนับสนุนทางด้านสังคมของผู้ป่วยเบาหวาน การได้รับสนับสนุนทางสังคมในด้านความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลข่าวสารสุขภาพ วัตถุประสงค์ของ อารมณ์ ให้กำลังใจหรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจ ชี้แนะและให้คำแนะนำ ตลอดจนให้ข้อมูลป้อนกลับ

เพื่อให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีความมั่นคงและปลอดภัย เป็นผลให้ผู้รับได้ปฏิบัติตัวไปในทางที่ผู้รับต้องการหรือรับรู้ถึงสิ่งนั้น การมีสุขภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่าการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว สิ่งของเงินทอง กำลังใจ ล้วนมีความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ ทั้งสิ้นสามารถร่วมพยากรณ์การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล⁽¹³⁾ เช่นเดียวกับที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วพบว่าการสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุน เป็นการเชิดชูเกียรติ การได้รับการยกย่อง ร่วมยินดี ร่วมแรงร่วมใจให้กำลังใจ มีความสำคัญกับการดูแลสุขภาพสามารถร่วมพยากรณ์การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล⁽¹⁴⁻¹⁵⁾ เช่นเดียวกับที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วพบว่า การสนับสนุนจากผู้ให้บริการด้านสุขภาพให้คำแนะนำที่ถูกต้อง สามารถร่วมพยากรณ์การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล⁽¹⁶⁻¹⁷⁾ และเช่นเดียวกับที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดคุณลักษณะที่จำเพาะแต่ละบุคคลปัจจัยเหล่านี้จะบ่งบอกความสามารถในการปฏิบัติหรือดำเนินการใด ๆ ให้สำเร็จ โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของบุคคลได้แก่ รายได้ สามารถร่วมพยากรณ์การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล⁽¹⁸⁻¹⁹⁾

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. องค์การบริหารส่วนตำบล/ผู้นำชุมชน/อสม. สาธารณสุข ควรมีแผนการให้คำแนะนำในด้านการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานและด้านการประเมินสุขภาพตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างถูกต้องและเมื่อเกิดความผิดปกติ ผู้ป่วยเบาหวานสามารถขอคำแนะนำจาก เจ้าหน้าที่ได้ทันที
2. ครอบครัวผู้ป่วยเบาหวานต้องให้การสนับสนุนในด้านการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานด้านการเลือกรับประทานอาหารและการดูแลสุขภาพ
3. บุคลากรผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ควรจัดระบบแนวทางการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ด้านการให้คำแนะนำ

ด้านข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพตนเองให้กับผู้ป่วยเบาหวานทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล ทั้งในสถานบริการและในชุมชน

4. บุคลากรผู้ให้บริการด้านสุขภาพ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพตนเองให้แก่ผู้ป่วยเบาหวานอย่างถูกต้องโดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้มากให้ระมัดระวังเรื่องการเลือกรับประทานอาหารและส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในชุมชนด้านการดูแลตนเองและการดูแลตนเองเมื่อมีอาการผิดปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานในชุมชน
2. มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานในครอบครัว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา คณาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ตลอดหลักสูตร สาธารณสุขอำเภอโนนสัง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหัวยมะหรี ที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในพื้นที่ และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. เทพ หิมะทองคำ, ธิดา นิงสานนท์, รัชตะ รัชตนาวิน. ความรู้เรื่องโรคเบาหวานฉบับสมบูรณ์ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา; 2554.
2. สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย. แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน 2558. กรุงเทพฯ: หจก. อรุณการ; 2558.
3. ปะการัง เดชภูมิ, เบญจมา มุกตพันธ์. การปฏิบัติตามข้อแนะนำด้านการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง

จังหวัดอุดรธานี. วารสารโรงพยาบาลสกลนคร 2558; 18(1): 105-15.

4. สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย. แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน 2554. กรุงเทพฯ: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด; 2554.
5. คมกฤษ พลหล้า, นิรมล เมืองโสม. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคหัวใจจากโรคเบาหวานในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2556; 6(4): 35-44.
6. House JS. Work stress and social support. Reading, MA: Addison- Wesley; 1981.
7. จุฑามาต เกษศิลป์, พาณี วิรัชกุล อรุณี หล่อนิล. การจัดการดูแลตนเอง ความรู้ คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 รายใหม่ ก่อน-หลัง เข้าโปรแกรมการจัดการดูแลตนเองในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตเมือง อ. เมือง จ.อุทัยธานี. วารสารกองการพยาบาล 2556; 40(1): 84-102.
8. สุพาพร เพ็ชรอาวุธ, นันทิยา วิธายุ, นันทวัน สุวรรณรูป. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการจัดการโรคเบาหวานด้วยตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ได้รับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลในจังหวัดระนอง. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2554; 29(4): 18-26.
9. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. สรุปรายงานงานควบคุมโรคไม่ติดต่อประจำปี. หนองบัวลำภู: งานควบคุมโรคไม่ติดต่อสำนักงาน; 2557. (เอกสารอัดสำเนา)
10. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู. สรุปผลการดำเนินงานสาธารณสุขเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอโนนสัง.หนองบัวลำภู: สำนักงาน; 2558. (เอกสารอัดสำเนา)
11. อรุณ จิรวัดน์กุล, บรรณธิการ. ชีวสถิติ. พิมพ์ครั้งที่ 5. ขอนแก่น: คลังนานาธรรม; 2555.
12. Best JW. Research in Education. New Jersey: Prentice Hall; 1997.

13. ระพีพร วาโยบุตร, พิมภา สุตรา. การพัฒนาแนวทางในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน บ้านหนองโตน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารกองการพยาบาล 2557; 41(2): 72-83.
14. นิติกุล บุญแก้ว. ความสัมพันธ์ระหว่างความตึงเครียดทางอารมณ์ ความแตกฉานด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการควบคุมน้ำตาลในเลือดของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในตำบลรังสิต และตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข 2557; 6(4): 19-31
15. นวลอนงค์ ศรีสุกไสย. ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัว การรับรู้การสนับสนุนจากครอบครัวกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข 2556; 23(1): 60-9.
16. อริสรา สุขวัจนี. การจัดการภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำในผู้ป่วยเบาหวาน: บทบาทพยาบาลเวชปฏิบัติ. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ 2558; 33(1): 6-11.
17. ฤทธิรงค์ บุรพันธ์, นิรมล เมืองโสม. ปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2556; 6(3): 1-15.
18. วนิตา ส่างหม่านาง, นิรมล เมืองโสม. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลวิเชียรบุรี อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารโรงพยาบาลสกลนคร 2558; 18(1): 116-24.
19. ปารวีร์ กุศลรัตนวิโรจน์ พรเจริญ บัวพุ่ม, นกัสนสร ยอดทองดี. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงจังหวัดชัยนาท. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2557. 7(1), 50-7.